

Norii

Parabole des nuées

traduit en roumain

traduction roumaine de Constantin FROSIN¹

Trăiesc într-o țară unde cerul depășește dorința în intensitate. Toate nuanțele se înviorază sau se estompează în funcție de agresivitatea secetei sau a umidității. Lumina nu cunoaște limite. Ea croiește forme cu contururi nete, cu creste dure, tăioase. Nici mintea, nici inima nu pot trișa. Arbori, stânci, case propun depărtării o evidență, dincolo de care nu mai e nimic. Nici măcar speranța. Să privești cerul e imposibil, pentru că privirea se pierde în experiența nedesăvârșită a infinitului. Nu cel al metafizicii – ar însemna să-l reducem la scara ființei umane – ci realitatea fizică, cea care se impune puterii noastre de înțelegere, fără niciun fel de interogații posibile.

În fața azurului, nu cercetezi. Constați. Iată motivul pentru care cei din sud au de-a face zilnic cu infinitul. Se obișnuiesc astfel, cu pierderea (pierderea le devine, astfel, familiară). De unde simțul fatalității, distanța ironică, deriziunea. Refuzul de a se lăsa înșelat de aparență, este modalitatea de a domina disperarea. Când natura își arată pe viu oasele și tendoanele, omul întreține un alt tip de relație cu moartea. El știe că piatra din el va fi dezgolită, că timpul o va toci până la asprimea care îl ține drept. Atunci doar, în prospețimea recuperată a cuvintelor, veni-vor norii...

Această substanță, încrengătură de infime picături suspendate în spațiu, mai ușoare decât cuvintele noastre, îi recompune la nesfârșit structura. Prin strategia hazardului, ea ne

¹ Il n'est pas inutile de relever ici que Jean-Max Tixier, qui n'a jamais daigné mettre un pied aux U.S.A., s'est rendu quatre fois en Roumanie, où il a été également traduit quatre fois. C'est aujourd'hui la cinquième.

zădărnicește calculele. Din extrema dilatare ce urzește mătasea cea mai fină și transparentă, până la concentrarea cea mai densă, umflături de lobi amenințatori în fața cărora rațiunea devine conștientă de limitele ei, ea folosește întreaga gamă de țesături, beneficiind de complicitatea aerului. Intr-adevăr, norii se disting prin extraordinara lor capacitate de simulare, de adaptare la boarea de vânt, cu care se îngemănează. Norii și-ar pierde sensul și realitatea fără prezența amniotică a acesteia. Nu știm nimic precis din ceea ce se întâmplă la altitudine. Constatăm rezultatele cu sentimentul că visăm. Lipsa de repere ne face să credem în imobilitate. Dar este vorba de o luptă permanentă între un principiu care neagă pământul și cel al unei materii indecise, purtătoare de viață – care nu ar exista fără ea. Căci omul este, în principal, compus din nori. Este un nor închis într-o bășică din piele. A-ți da sufletul, ce înseamnă oare decât să eliberezi norul din tine ? Să dai înapoi apa până la suprema uscăciune.

Ce altceva ar semăna cu visul ? Cine, mai mult decât această emoție, ar exprima limba liniștii ? Sunt pe un nor, iată și vertijul la picioarele mele. Sunt greu și ușor, opac și translucid. Aștept acel lucru care mă sfidează neîncetat, neștiind cine va fi învingătorul. Vântul, promisiunea de violență, mă duce ținându-mă de spirit.

Imi imaginez că îngrămădiri similare de liniște se descompun în timp. Unele derivă poate spre locul de origine, unde cariera lor va lua sfârșit. Ce suflu trece între ieri și azi, pe care-l percepi după frigul care-ți apucă brusc venele, după cum îți îngheață frazele pe buze. Să nu mai fii decât un cuvânt suspendat în zădărnicia istoriei, gata să cadă laolaltă cu semenii săi, să se facă bucăți pe sol, să dispară în transparența clipei solare.

Eșarfă de nebunie. Coafură pieptănată de o mișcare de hulă. Divin !

Ce gură de zeu scoate fum ? Ce suflu de artist compune aceste fine trăsături de gheață, aceste stratificări de monstru provizoriu a cărui carapace se solzuiește la primul capriciu al vântului, aceste volute de vertij lent, aceste guguloaie de tencuială parcă ? Ce zeu își vomită aici umbra – albă, cenușie, neagră – pe plastronul de azur al stăpânului său ?

Uneori, o corală pare a se desluși din marile orgi ale tăcerii. Muzica se propagă în înaltul cerului, dincolo de unde poate fi auzită. Nu se resimte deloc nevoia de zarvă în tuburile memoriei într-o slăvire a clipei de grandoare pe care o exaltă pacea suverană a cântecului. Mă reduc la cea mai infimă celulă a verbului, umbra unei trosnituri pe imensul portativ care mă ridică la dimensiunile universului.

Tot contemplându-ți derivatele, norule, se naște vertijul de sus. Cedez fascinației substanței incerte care se zdrențuiește, dizolvă și descoperă chemarea vidului. Să nu existe oare între mine și neant, decât aceste capricii ale văzduhului și ale apei - care-și schimbă aparența ? O trăsătură de gel străpunge uneori acest zid fictiv, ecran lipsit de consistența care mă ține departe de lumină.

Aluneci cu o lentoare ce-și datorează maiestuoza distanței. Foșnetul tău, îl simt izvorând în mine, atunci când îți urmăresc traseul venelor. Sângele tău insesizabil, ca o agată de fum, se răsucesc în mintea mea. Undele mele intră în rezonanță cu ale tale. Călătoresc în locul tău pe vasta întindere. Fără corp. Fără limite. Fără scop. Decât doar împingerea care te duce spre declin.

Nu am cunoaște greutatea aerului fără aceste treceri. Ce formă să dai visului, când el ezită în pragul sensului, dacă nu aceste construcții de dinainte de facerea lumii ? Prea multe culori diluate pângăresc apa cu o pată cenușie, în așteptarea curcubeului. Tot așa și gesturile vieții : se fac și se desfac, se adună, încețoșează, dispar. Un corp parcă prea albastru învăluie pământul. Intr-o neîncetată derivă plutesc arhipelagurile născute din suflarea lui.

Ceea ce reține inima la liziera umbrei, în fața misterului mișcător al cărui sens e dejucat de eterna crisalidă, e lipsa alfabetului. Nicio trăsătură nu durează. În schimbarea constantă a formelor, spiritul nu se poate opri într-un loc. Ceea ce se supune interogației, fuge de el. Nu rămâne decât evadarea aversei, pentru a ne spune prețul lucrurilor. Timpul trebuie repus în tinerețea lui dintâi.

Serile cu soare negru nu știu ce este inocența, fiind un preludiu pentru mister. Prea multe lacrimi din negura timpului îngroașă liniștea gata să explodeze. Mari corăbii cu pânze din vremea copilăriei, fac croaziere pe-ntunecate oceane. Din ce parte bate vântul care le umflă pânzele ? Ce port neștiut de nimeni, speră să le adăpostească ?

Oh, dărele astea lungi și stacojii din diminețile generoase ! Abisale menstruații ale aerului și norilor. În ultimele zvâcniri ale nopții, un organ uriaș dă naștere cârnii albastre care va împăca misterul și rațiunea de a iubi.

Știu ce e cu mine, când mă aflu în fața unui bloc de piatră. Enigma e prezentă. Solidă. Mă acordez cu bobul de piatră. Falii, crăpături, fisuri îmi vorbesc. Tot cercetând-o, percep sensuri. Spre deosebire de nori : incerta lor traiectorie cosmică mă tulbură. Rațiunea mea se istovește din cauza atâtor metamorfoze. Până la aversa eliberatoare.

La un cot al drumului, dăm uneori peste un soi de fum. O eșarfă suspendată, a cărei prospețime îți destinde nervii. Înaintezi. Lumina se deplasează o dată cu tine. Particulele se îndepărtează, fără a lăsa impresia de mișcare. Trecerea deschide o ruptură fără urmări. Țesutul se reface îndată la loc. În spatele cortinei, imperceptibil pentru ochi, imensul iris înghețat – inocența albastrului.

Ai spune că lumea este pe cale de a se naște, ritmând vagul cu o pulsione invizibilă. Răpește orei culoarea și o răsuțește la piept. Multă vreme. Indelung. Fără ca vreo formă să se impună acestei evadări a materiei venite cine știe de unde. Doar pentru a pieri în incontrollabila rotație sfârâmătoare de clipe. Totuși, lumea există. În confuzia ei primară, ea conține toți germenii întru naștere. Simt atunci în mine o prezență identică, făcută covrig, atârând teribil, dar infinit de ușoară. Ea plutește între carne și conștiință, văzduh și pământ. Și, deodată, iat-o gata de risipire într-o profuziune de clipe imprecise.

Ecluzele cerului se închid. Știm oare de ce vasul fantomă aruncă ancora în canal ? Mă aflu la prea mare depărtare pentru a putea urmări lenta coagulare a spațiului. Fiece secundă îngreunează coca așteptării. Nu știu care e capacitatea de rezistență a acestui burdăhan de aer, elasticitatea pielii relaxate de împingeri dinlăuntru, ruptura fibrelor. Ignor clipa naufragiului.

În peisajele marine ale pictorilor olandezi, norii ocupă trei sferturi din spațiu. Valurile lor se opun celor ale oceanului. Pensula a fixat emoția furtunii într-o dezlănțuire de griuri. Cu atât mai mare este emoția perceperii realiste a imobilității. Materia redă prin subtile ingerințe, suprapuneri de lumină, alternanța de fluidități diafane și de condensări, ceea ce a fost mișcare și rămâne în inima spectatorului. Cred că-i pot capta sensul atunci când mă opresc la infim. Această reținere dă la iveală ceea ce face obiectul esteticii gestului. Mâna călăuzită de sensibilitatea spiritului, nu deschide poate ușa cea bună. Ea recurge la un pretext. Imi iau libertatea de a ieși din cadru pentru a-mi imagina prelungirile sau echilibrul. Ceea ce apasă asupra mării, nu sunt nori adevărați. Aceștia nu traduc decât nori lăuntrici, fără consistență.

Intotdeauna le va lipsi evadarea alergând spre briză. Frumoasă evadare, sursă a unor vise înecate în violență, și a dorinței care dizolvă sarea.

Ample valuri se agață netrupește de marginea orizontului. Ochiurile lor sunt atât de strânse, încât pliurile lor se prăvălesc tenebros. Efectele acestei spânzurători cosmice aparțin neîndoios unui lucru sătul să se tot împăuneze, închid ochii pe alte mătăsurii. Mirosul ăsta de femeie inaccesibilă, o fi parfumul infinitului.

De-mi privesc chipul în cer, atunci când lunecă norii, văd ceea ce se învâрте îndărătul pielii și a osului, fără s-o simt. Această blândețe a lucrurilor impalpabile înmoaie uneori limba cu cuvinte de promoroacă, ale carei cristale se topesc lent pe arsura dorințelor neîmplinite.

Lasă noaptea să-ți pătrundă-n cuvinte. Acolo sus, nu e nicio certitudine.

Parabola norilor. Semnul zace între două umbre. Stranie transhumanță spre pășunile indigo unde turma se agregă, se abolește. Un perete orizontal se deplasează la jumătatea distanței de lumină, lână contra lână. Nimeni nu se gândește la vidul lăsat îndărătul privirii.

Ar putea fi mirosul unui pământ bolnav și care putrezește. Pleoape se închid asupra copilăriei zilei. Vuietul îndepărtat al seminței care germinează. Lentul vacarm al timpului peste peisaje pe care le unește umbra. Un gust de cocleală, pe care limba îl plimbă de colo-colo. Și asta, în timp ce se zdrențuie, între degetele azurului, aceste cocoloașe de bumbac care nu șterg decât lumina.

Un nor de lapte se diluează în amărăciunea lui noiembrie. Descoperi blândețea cuibărită la sânul zorilor, când ploaia împăienjenește amintirea dimineților senine. Ridic ochii spre văile nesigure - fără a regăsi tentația apelor în care te scăldai în tinerețe.

Pe ce versant va izbucni veselia valului captiv ? Ce șiroire li se va promite statuiilor de morți din piatră, cu trăsăturile deja tocite ? Aversa nu este acea bruscă eliberare care întinerește inima. Nu este trezirea verdelui, ploaia care face cuvintele să dospească și vorbele să cânte. Doar că, atunci când indiferența cedează, avem de-a face cu greutatea timpului.

Îți vine să-ți bagi mâinile în masa aceea, să o plămădești. Să simți picăturile uscându-se pe piele. Să pleznești cu biciul bucuriei, zăpezile viitoare. Vai, atâta cenușiu zămislește tristețea anilor condamnați. Suferi farmecele umbrei fără promisiunea furtunii.

Astăzi, norii vin dinspre mare, îngreunați de drumurile făcute. Vânturi de aiurea se agită în calea lor. O rază de soare îi străpunge uneori, plăsmuind perle fugare și broșe de aur. Memoria repetă atunci gânduri din Orient, unde odalisca își leapădă vâlul și dansează goală, o carne spumoasă având, în priviri, neștiute peisaje celeste.

Geniul ignoră vidul și absența. Reveria lui Leonardo se organiza plecând de la pete, de la fragmentele materiei, de la uzura lucrurilor. Extrăgea din acele accidente ale naturii, siluete de oameni și de animale, alegorii, monștri a căror diformitate datora totul hazardului terestru. Era oare același lucru când ridica ochii spre cer, în zilele dinaintea furtunii ? Cum readucea el la ordine oameni din mișcările celeste făcute pentru zei ? Uneori, mă întreb dacă invențiile anticipatoare ale acelui vizionar ieșit din comun proveneau din puterea lui lăuntrică sau dacă îi erau sugerate de abundența polimorfă a pământului și a cerului. În care caz, ceea ce admirăm noi la el, dincolo de măestria lui, ar fi o capacitate de atenție de-a dreptul extraordinară. Leonardo, supradotatul privirii.

Indrăgostitul spune : sunt un nor. Nu-și dă seama că tocmai a căzut din nori.

Multă vreme am neglijat fluiditatea lucrurilor, experiența materiei. Imi plăcea azurul, pentru că el nu cedează niciodată. Adâncimea cerului, unde gândul se pierde mereu de-atâta cugetare. Confruntat cu netulburata imensitate, sinele dă naștere tuturor reperelor. Ființa se alătură propriilor forțe, pentru a rezista declinului. În acest moment, caut pe cer indiciul unei urme. Un fulg cât de mic ar fi de ajuns pentru a împlânzi vremea. Când ziua e pe sfârșite, bezna va devora primul rid.

Să amarezi gândul nu e posibil, nici să oprești orele acățate în spațiu, sau procesul frunzelor – nor vegetal, imagine a căderii, pe care aerul le împinge într-o părăsire. Dăra asta ar putea păstra amintirea unui zbor de păsărele, cocoloșul ăsta de puf ar putea fi dovada unei năpârliri, a unei vieți desfășurate printre nori leneși de fum. O companie sudată de răcoare așteaptă răbdătoare în înaltul tăcerii. Până ce se îngreunează refugiul tuturor acestor corpuri amalgamate și cade cortina.

Se umflă ca un creier, cu lobi uriași, rețele monstruoase. Fulgurantă, o idee.

Poți oare cerceta îndelung, fără a produce stricăciuni asemănărilor dintre aceste mase pline de cocoloașe, care nu reprezintă nimic ? Te poți oare juca cu ele, fără a fi aspirat de un vârtej de imagini fugitive, până la pierderea simțului realității ? Minunea nu constă în condensarea visului ce alunecă pe deasupra capetelor noastre, ci în chemarea imaginarii creator de ficțiuni, care ne apropie universul și spațiul locuibil.

Oul stă în echilibru în spațiu, ca un spațiu închis asupra tăcerii. Misterul lucrează sub calcarul cuvintelor. La prima ițire a zorilor, un nucleu de substanță explodează și își răspândește dalbul rival.

Azurul nu e azur. Dacă ochiul meu ar putea, aş vedea că e făcut din suspensii fine. Totul constă în variația densității gazelor. Ceea ce numim transparență, se reduce la incapacitatea de a percepe dincolo de praguri. Ziua nu se confundă cu această fugă neîncetată în atmosferă, ciclul mereu reînnoit care compune și recompune ființele. Oriunde își îndreaptă privirea, își cunoaște limitele. Deschiderea în obiectivul nopții nu se limitează la discul lunii, acolo unde oglinda întâmplării tremură și devine opacă, ci la vârtejul cunoașterii că pretutindeni aceleași dorințe palpită în veșnicia neantului.

Intre pământ și nor, se țese îndelung o fabulă lipsită de morală. Aceleași versuri reluate și totuși diferite se înfruntă pe aceeași labială în dubla șiroire a spațiului și a timpului niciodată legate. Știu ce datorează furtunii mlădierea anotimpurilor. Cunoscut vântul ce umflă pântecul planetelor ce explodează la distanțe siderale, în străfundul beznei, fără ca suflu-i să ajungă până la noi. Știu că potopul crește aiurea.

Deși scriitura pietrelor i-a reținut atenția, Roger Caillois s-a întors, de câte ori a avut ocazia, spre fluiditate, spre nori, mai apropiați de obiectul atenției sale decât s-ar crede. El cunoștea ambiguitatea mineralului, misterul ascuns îndărătul împlinirii, ineluctabilului. La urma urmei, norii nu sunt altceva decât o stare a materiei. Ei reprezintă un moment al fluidității. Caillois, atent la grilele unificatoare, vede în viață o « umiditate sofisticată promisă unui destin inextricabil ». Degeaba răsucim problema pe toate fețele, tot la ea ne vom întoarce. Precum acest abur ce se ridică din plămânii noștri și se pierde în ochiurile unei plase

subtile. Plutește și se ridică printre miriadele asemenea, vizibile doar când este ger. Ciclul acesta e una cu respirația lucrurilor. Toate se conjugă în acest centru de mișcare : nașterea și moartea, impulsul și reținerea, spirala gândului, întâlnirea și transfigurarea. Prin ce stimulant joc de oglinzi pus în abis, se articulează ceea ce el numește cu bun temei : sintaxa universului ?